Vinkenlaan, Sint-Katherina-Lombeek (Ternat)

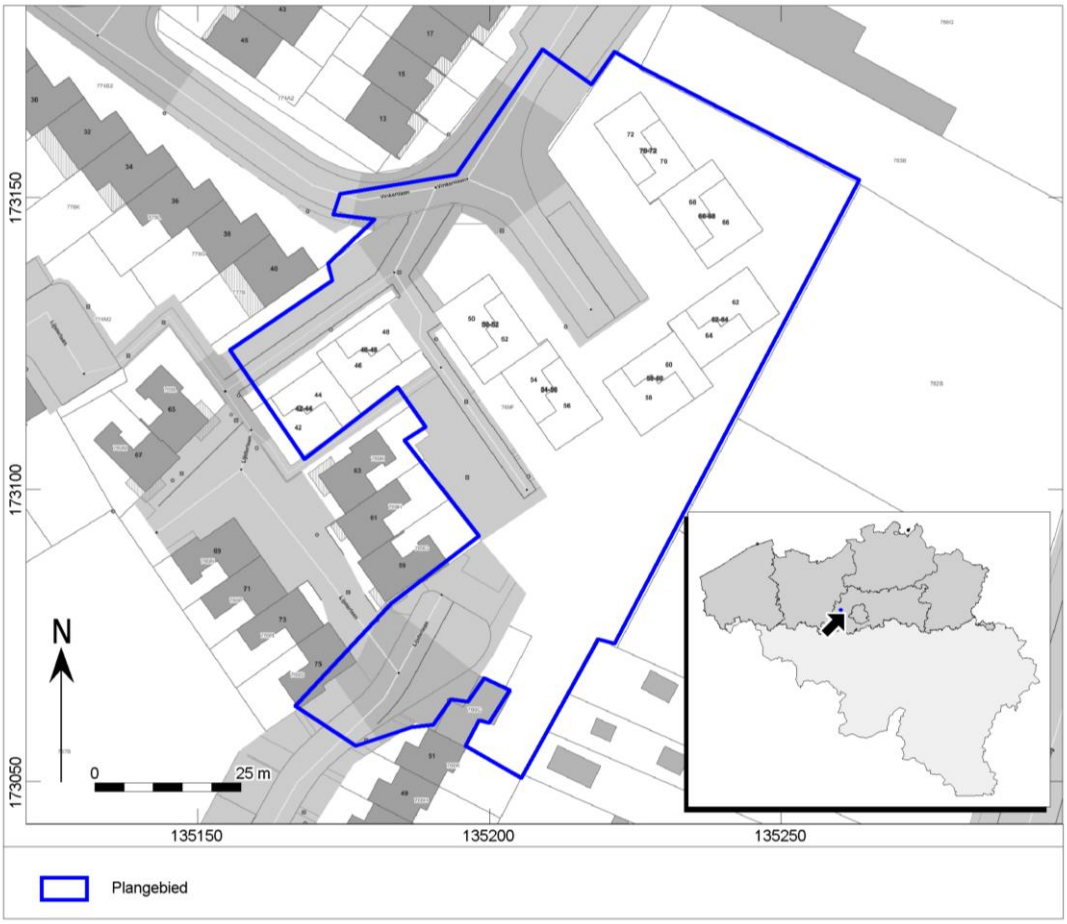
Programma van Maatregelen

Auteur:
J. Van Bavel (bureauonderzoek, veldwerkleidster)

Autorisatie:
J.A.G. van Rooij (OE/ERK/Archeoloog/2017/00169)

1 Inleiding

In opdracht heeft Vlaams Erfgoed Centrum in april 2017 een archeologienota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Vinkenlaan in Sint-Katherina-Lombeek in Ternat (afb. 1). De archeologienota bestaat uit een bureauonderzoek en is uitgevoerd naar aanleiding van de voorgenomen verkaveling met infrastructuurwerken.

Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

2 Het vooronderzoek zonder of met ingreep in de bodem

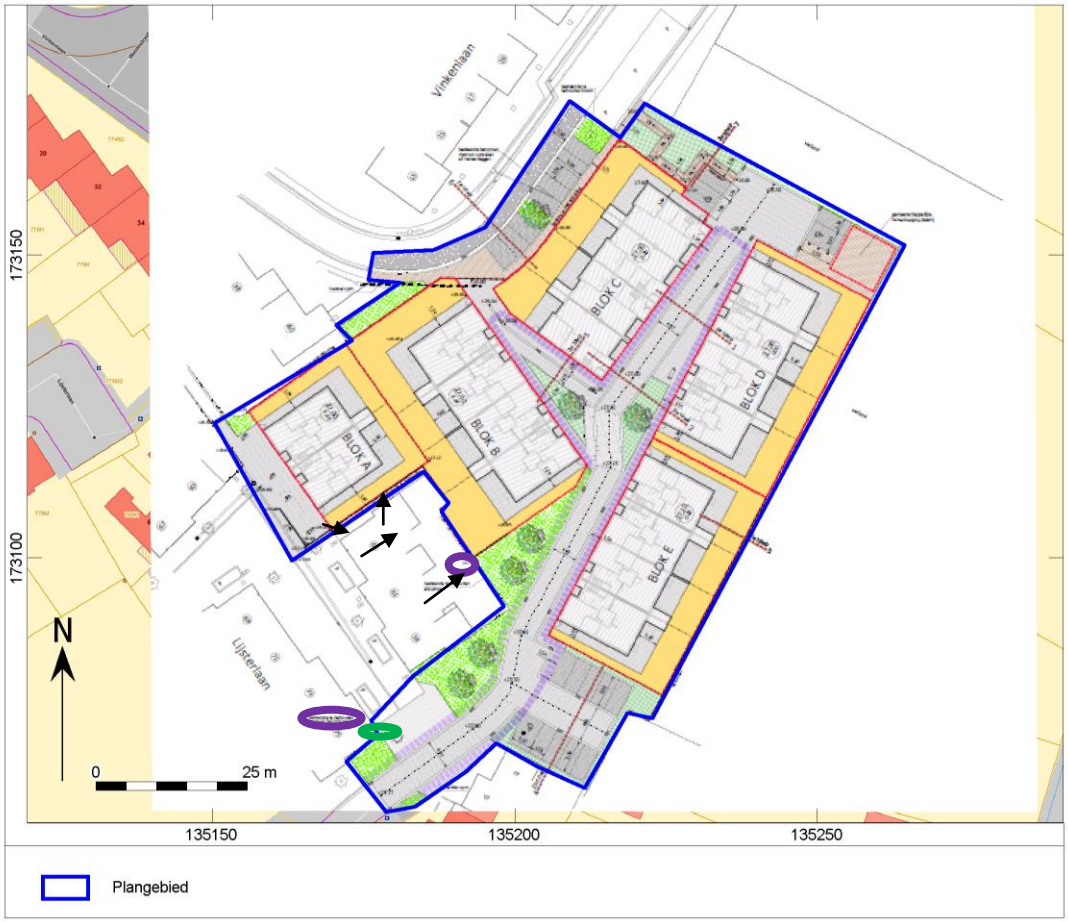
2.1 Het uitgevoerde vooronderzoek

De toekomstige werkzaamheden hebben betrekking op een verkaveling met infrastructuurwerken tot de aanleg en heraanleg van verhardingen en riolering. De geplande werken zullen zich uitstrekken tussen Vinkenlaan en Lijsterlaan.

In totaal zullen er vijf woonblokken worden aangelegd (blok A, B, C, D en E). Ook zullen in het plangebied parkeerplaatsen, voetpaden, gemeenschappelijke fietsenbergingen en opritten worden aangelegd in betonstraatstenen waarbij deze 80 mm dik zijn en onder het maaiveld komen te liggen. In het zuidelijke gedeelte van het plangebied zal de oprit hersteld worden. Aan de woonhuizen zullen tuinen worden aangelegd waarbij ze de teelaarde zullen verbeteren en opnieuw bezaaien. Vervolgens zal ook een groene zone worden aangelegd. Om de verkaveling te begrenzen zal men gebruik maken van keermuren. Hier bovenop zal gaashekwerk met bovenbuis worden geplaatst van 1,20 m. Het gaashekwerk met bovenbuis zal ook op andere plaatsen in het plangebied voorkomen waarbij deze een hoogte zullen hebben van 2 m. In het zuidwesten (paarse cirkel op afb. 2) worden de bestaande keermuur gedeeltelijk en de bestaande

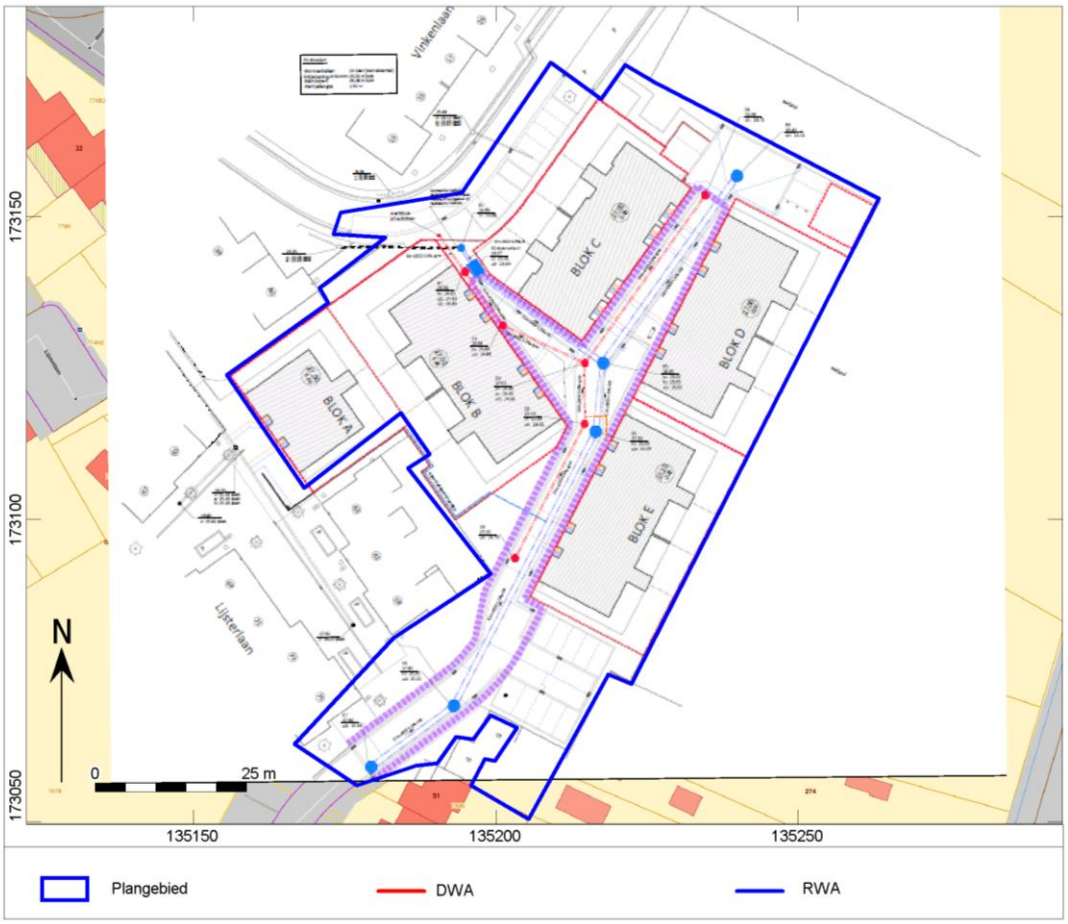
afsluiting volledig behouden. In het zuiden (groene cirkel op afb. 2) zullen de boom en boomrooster behouden blijven. Voor het bouwrijp maken van de percelen, zal men 80 cm –mv gaan.

In het plangebied zal men ook een weg aanleggen in betonstraatstenen met een dikte van 80 mm. De weg zal zich begrenzen door watergreppels die worden aangelegd in drie rijen betonstraatstenen. Ook deze zullen een minimale bodemverstoring met zich meebrengen. Verder zal aan de Vinkenlaan een deel van de rijstrook worden opengebroken en heraangelegd met de bestaande betonstraatstenen. In totaal zullen de infrastructuurwerken tot de (her)aanleg van de wegenis zal 65 cm –mv bedragen. Ter verduidelijking afb. 2.

Afb. 2. Toekomstige situatie verkaveling met wegdek.

Tot slot zal er ook een riolering worden aangelegd. Het betreft een droogweerafvoer (DWA-leiding, rode lijn op afb. 3) en een regenwaterafvoer (RWA-leiding, blauwe lijn op afb. 3). Beide leidingen zullen worden aangesloten aan de woonhuizen. De DWA-leiding heeft een dikte van 250 mm en zal liggen tussen 2,45 en 2,6 m –mv. De RWA-leiding zal een dikte hebben van 800 mm en 900 mm. Deze zal liggen tussen 1,69 en 3,28 m –mv. De RWA-leiding zal aan de Vinkenlaan worden aangesloten op de bestaande rioolbuis. Hierbij zal deze gedeeltelijk worden opengebroken om een nieuwe structuur te plaatsen op de bestaande rioolbuis.

Afb. 3. Toekomstige situatie verkaveling met riolering.

Uit de geraadpleegde aardwetenschappelijke bronnen uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied zich in een loessgebied bevindt. Op basis van de ontstaansgeschiedenis van het loess, kunnen in potentie archeologische resten vanaf het Laat-Paleolithicum verwacht worden. Het plangebied bestaat hoofdzakelijk uit een matig droge zandleembodem met textuur B-horizont (Lca) en een droge leembodem met textuur B-horizont (Aba1) en is gelegen op de grens tussen een lager en hoger gelegen deel (tussen circa 25 en 28 m +TAW). Verder liggen er in de buurt van het plangebied de waterlopen Keurebeek en Bellebeek. Vervolgens zijn er in het plangebied geen geologische boringen uitgevoerd, wel in de nabije omgeving. Deze liggen op een Aba1-bodem (wat relevant is voor dit onderzoek) en vertonen vanaf het maaiveld tot circa 4,30 m –mv een quartaire afzetting. Op basis van de ligging van het plangebied kunnen in potentie archeologische resten uit het Laat-Paleolithicum en Mesolithicum zich bevinden aan het oorspronkelijk maaiveld waarbij deze zich manifesteren in de vorm van vuursteen en houtskoolconcentraties.

Resten vanaf het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen kenmerken zich door een sporenniveau en zullen zich manifesteren in de vorm van overblijfselen van nederzettingen, kuilen, putten en erfafscheidingen. Het sporenniveau is het beste zichtbaar juist onder de bouwvoor (Ap-horizont), vanaf een geschatte diepte van 25 cm –mv. Momenteel is de exacte dikte van de bouwvoor, alsook de diepte en de intactheid van de Bt-horizont niet geweten.

Op basis van de historische gegevens is het plangebied in gebruik geweest als akkerland en bijgevolg onbebouwd gebleven tot circa 1979. Op de luchtfoto's vanaf 1979 is bebouwing aanwezig tot circa 2015. Momenteel is het plangebied in gebruik als grasland.[1] In de nabije omgeving zijn er enkele CAI-meldingen die vondsten en sporen vermelden uit Steentijd, Metaaltijden, Neolithicum, Romeinse periode, Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. De CAI-meldingen mogen niet als hoofdbron gebruikt worden om een specifieke archeologische verwachting op te stellen. Wel kan op basis van de ligging en de aardkundige gegevens uit het bureauonderzoek geconcludeerd worden dat het plangebied interessant is voor archeologie.

Verder moet er ook rekening gehouden worden dat de grond reeds verstoord is door enerzijds ploegwerkzaamheden (circa 30 cm –mv) in het verleden, anderzijds door de bouw en de sloop van de gebouwen die tussen circa 1979 en 2015 op het plangebied hebben gestaan. Tot slot moet ook in het achterhoofd gehouden worden dat het plangebied medium erosiegevoelig is. Door bovenstaande drie zaken bestaat er de mogelijkheid dat eventuele archeologische resten niet meer intact zullen voorkomen.

2.2 Aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed

Op basis van het bureauonderzoek werd een archeologische verwachting verwacht vanaf het Laat-Paleolithicum. Door ploegwerkzaamheden (circa 30 cm –mv) in het verleden, anderzijds door de bouw en de sloop van de gebouwen die tussen circa 1979 en 2015 op het plangebied hebben gestaan. Alsook door de medium erosiegevoeligheid in het plangebied, zullen eventuele archeologische resten niet meer intact voorkomen.

Zoals hierboven vermeld, is het merendeel van het plangebied reeds verkaveld en bebouwd geweest. Deze nam een oppervlakte in van circa 3622 m^2. Dit komt neer op circa 57 % van de totale oppervlakte. Recent zijn de gebouwen gesloopt. Bijgevolg is dit deel van het plangebied al verstoord geweest waardoor de mogelijkheid bestaat dat intacte archeologische resten niet meer aanwezig zullen zijn. De zones tussen de vroegere gebouwen en de weg zullen grotendeels ook verstoord zijn omwille van de vroegere verkaveling. Eventueel het gebied in het zuidoosten (waarop blok E met weg en parkeerplaatsen zullen komen te staan) kan nog intact zijn (circa 891 m^2) waardoor eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast door de voorgenomen ingreep. Dit zou circa 14% van het gehele plangebied beslaan. Dit zal op zich geen grote kenniswinst met zich meebrengen en zal bijgevolg kosten-baten niet interessant zijn. Ter verduidelijking afb. 4.

[1] Informatie via opdrachtgever.

Afb. 4. Bestaande versus toekomstige verstoring.

3 Advies op basis van de resultaten

Op basis van deze gegevens wordt door het Vlaams Erfgoed Centrum geen verder onderzoek geadviseerd. De geplande werkzaamheden in het merendeel van het plangebied zullen geen bedreiging vormen voor het bodemarchief omwille van reeds een verkaveling en bebouwing. De geplande werkzaamheden in het zuidoostelijke gedeelte van het plangebied zullen wel een bedreiging kunnen vormen voor het bodemarchief. Dit gedeelte is relatief klein in vergelijking met de totale oppervlakte (circa 14% van de totale oppervlakte) en zal geen extra kenniswinst opleveren. Het is bijgevolg kosten-baten niet interessant. Er hoeft geen programma van maatregelen te worden opgesteld.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.